

Paulus en de Romeinse bestuurders in Filippi

door: Peter Cuijpers

Handelingen 16:35-40

“Toen het nu dag was geworden, zonden de praetoren de gerechtsdienaars om te zeggen: Laat die mensen los” (vs. 35).

De praetoren gaven de volgende dag het bevel om Paulus en Silas los te laten. Daar zij hen op aandringen van het volk hadden laten geselen en gevangengezet, wilden ze zo snel mogelijk van deze onruststokers af. Ook speelt mee dat zij hun boekje te buiten waren gegaan. Met de geseling en het gevangenzetten zonder enige vorm van proces, hadden zij de Romeinse procedure overtreden. Er is geen enkele aanleiding te veronderstellen dat de vrijlating te maken heeft gehad met de nachtelijke aardbeving, zoals sommige uitleggers menen. De praetoren probeerden de zaak op deze manier in de doofpot te stoppen.

“De gevangenvaarder nu berichtte deze woorden aan Paulus: De praetoren hebben [de boodschap] gezonden dat u moet worden losgelaten; gaat dan nu naar buiten en vertrekt in vrede. Paulus echter zei tot hen: Zij hebben ons, die Romeinen zijn, onveroordeeld in het openbaar geslagen en in [de] gevangenis geworpen; en nu zetten zij ons in het geheim eruit? Niets daarvan; maar laten zij zelf komen en ons naar buiten leiden” (vs. 36-37).

Paulus nam echter geen genoegen met deze boodschap. Hij ging op zijn strepen staan; zo gemakkelijk kwamen de praetoren niet van hen af! Hij maakt duidelijk dat zij Romeinen waren en dat zij ten onrechte, en zonder proces, gezeseld en gevangengezet waren. Dit kon de praetoren fataal worden. De ‘lex Valeris’ verbood in 509 vóór Chr. dat een Romeins burger gezeseld werd, vóórdat het volk hem daartoe had veroordeeld; in 248 voor Chr. bepaalde de ‘lex Porcia’ dat hij in het geheel niet gezeseld mocht worden. Cicero zegt daarom: ‘De lex Porcia heeft de roeden van het lichaam van alle Romeinse burgers doen verwijderen’. In dit geval was de overtreding des te erger, omdat er geen verhoor en geen gerechtelijke veroordeling hadden plaats gevonden. Ook dit was in strijd met de Romeinse wet.

Hier blijkt ook dat Silas het Romeinse burgerrecht had verworven. Het is een bekend feit dat vele Joden in die tijd dit voorrecht bezaten. Onder de daaraan verbonden voordelen zijn vooral te vermelden: de vrijstelling van onterende straffen (zoals geseling en kruisiging), en het ‘jus provocationis’ of ‘appellationis’ (het zich te allen

tijde kunnen beroepen op de keizer). Paulus en Silas waren in het openbaar gezeseld en daarna gevangengezet, alsof zij een misdaad begaan hadden. Dit was tot oneer van het evangelie en zou een smet werpen op het getuigenis van de Heer. Tegenover de gelovigen in Filippi voelden zij zich tevens verplicht eerherstel te vragen, zodat niemand zou kunnen zeggen dat de grondleggers van de gemeente in Filippi als misdadigers uit de stad waren verjaagd. Zij waren in het openbaar onheus bejegend, en eisten een openbaar eerherstel. Paulus stond erop dat de praetoren zelf kwamen om hen naar buiten te leiden.

“De gerechtsdienaars nu berichtten deze woorden aan de praetoren; en zij werden bang toen zij hoorden dat het Romeinen waren. En zij kwamen het hun verzoeken; en na hen naar buiten geleid te hebben vroegen zij hun uit de stad weg te gaan” (vs. 38-39).

De praetoren twijfelden er niet aan dat Paulus en Silas Romeinse burgers waren. Iemand die zich ten onrechte daarop beriep, werd immers ter dood veroordeeld. Hun angst was dan ook volkomen terecht. Als de stadhouder van Macedonië hun vergissing bemerkte, zouden ze zonder twijfel afgezet worden als incapabel om hun ambt te vervullen. In het jaar 44 na Chr. werden de bewoners van Rhodos van hun rechten beroofd, omdat zij Romeinse burgers ter dood hadden gebracht. Zonder twijfel waren de praetoren dan ook blij met het voorstel van Paulus. Zij kwamen er op deze manier betrekkelijk goed vanaf. Paulus en Silas werden door hen persoonlijk naar buiten geleid, maar ter wille van de rust in de stad en om nieuwe oplopen en tumulten te voorkomen, werd hun vriendelijk verzocht de stad te verlaten.

“Toen zij nu de gevangenis waren uitgegaan, gingen zij naar Lydia, en toen zij de broeders zagen, vermaanden zij hen en gingen weg” (vs. 40).

Voordat zij gehoor gaven aan het verzoek van de praetoren gingen zij eerst naar Lydia om van haar, en de broeders die zich in haar huis hadden verzameld, afscheid te nemen. Na tot hen een woord van bemoediging en vertroosting gesproken te hebben, vertrokken Paulus en Silas uit de stad. Lucas bleef in Filippi achter, want de wij-vorm verdwijnt uit het verhaal, totdat Paulus op de derde zendingsreis uit Filippi naar Troas vertrekt (Hand. 20:5-6). In de

persoon van Lucas liet Paulus een bekwaam medewerker achter. Hier zien we opnieuw dat Paulus een goede herder was. Een goede herder laat zijn schapen niet onbeheerd achter. Toen David 's morgens vroeg naar de legerplaats vertrok, waar zijn broeders in strijd gewikkeld waren met de Filistijnen, liet hij de schapen achter bij een wachter (1 Sam. 17:20). Lucas was de 'wachter' die door Paulus in Filippi werd achtergelaten om de schapen te weiden en te hoeden.

Om over na te denken

Wanneer moeten we nu wel of niet op onze rechten gaan staan? Als apostel had Paulus bepaalde rechten. Hij had het recht om door de gelovigen voorzien te worden van de benodigde middelen (1 Kor. 9:4); om getrouwd te zijn en een zuster als vrouw mee te nemen (1 Kor. 9:5); om niet te werken voor zijn levensonderhoud etc. (1 Kor. 9:6). Paulus heeft niet altijd van deze rechten gebruikgemaakt (1 Kor. 9:15). Om een vleselijke gemeente als Korinte de wind uit de zeilen te nemen, zag hij af van de rechten die hij als apostel had. Dus dáár ging hij niet op zijn rechten staan. Hier in Filippi beriep hij zich op zijn Romeins burgerschap en ging hij wél op zijn rechten staan. Het ging hier niet zozeer om een 'persoonlijk' eerherstel, maar hier was het werk van God in het geding. Hier was eerherstel noodzakelijk om alle smet op het werk van God weg te nemen.

Paulus en Silas werden ten onrechte beschuldigd oproerkraaiers te zijn. Christenen kunnen in Nederland beschuldigd worden van discriminatie. Artikel 6 van de grondwet zegt dat ieder het recht heeft zijn godsdienst of levensovertuiging, individueel of in gemeenschap met anderen, vrij te belijden, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet. Mag een ambtenaar van de burgerlijke stand, die ontslagen wordt omdat hij/zij weigert een homoseksueel paar in de echt te verbinden, op zijn/haar rechten gaan staan? Waarom wel, of waarom niet? En geldt ditzelfde artikel dan ook niet voor het homoseksuele paar? Mogen ook zij niet op hun rechten gaan staan? Ja, beide partijen kunnen zich op artikel 6 van de grondwet beroepen. Het is echter aan de partijen en de overheid om hier op de juiste wijze mee om te gaan.

Hier is net als in Filippi veel tumult en onrust over ontstaan. Om verder tumult in Filippi te voorkomen,

vroegen de praetoren (de overheid) aan Paulus en Silas om hun stad te verlaten. Dit verzoek was redelijk. Paulus en Silas begrepen dat het inderdaad beter was om te vertrekken. Zij waren in dit opzicht de overheid onderdanig (Rom. 13:1).

De overheid staat boven de partijen. Zij heeft het gezag en de bevoegdheid om met de wet in de hand in te grijpen. Het is mogelijk om beide partijen 'gescheiden' te houden, zodat de één de ander uit het vaarwater blijft. Ontslag is hier niet op zijn plaats, dit is in strijd met artikel 6 van de grondwet. De ambtenaar moet niet gevraagd worden om weg te gaan, maar er moet gewoon een andere, een plaatsvervangende ambtenaar gevraagd worden, die er geen gewetensprobleem mee heeft om een homoseksueel echtpaar te trouwen.

Maar hoe te handelen als de overheid dit weigert en de betreffende ambtenaar een andere functie aanbiedt, of hem/haar met een gouden handdruk verzoekt te vertrekken? Dit is een zeer persoonlijke aangelegenheid. De één zal dit redelijk vinden en de ander onredelijk. De één blijft op zijn strepen staan en de ander laat zich liever tekortdoen. Het Woord van God geeft niet op alle vragen een pasklaar antwoord. Soms moeten we ons op onze rechten beroepen, en soms lijden we liever onrecht. Bedenk wel: het is *genade* als iemand droeve dingen verdraagt ter wille van het geweten voor God, terwijl hij onrechtvaardig lijdt (1 Petr. 2:19). Laten we niets doen dat tegen ons geweten ingaat. Een christen kan omwille van het geweten een homoseksueel paar niet in de echt verbinden. Een christelijke arts kan niet meewerken aan abortus of euthanasie, zonder zijn geweten geweld aan te doen etc. De wereld - onder leiding van haar overste, de duivel - zal ons dit soort weigeringen niet in dank afnemen. Onrechtvaardig lijden is vaak het gevolg, en wij moeten droeve dingen verdragen. Dit is *genade*.

“Want hiertoe bent u geroepen, omdat ook Christus voor u geleden en u een voorbeeld nagelaten heeft, opdat u zijn voetstappen navolgt; Hij die geen zonde heeft gedaan en geen bedrog werd in zijn mond gevonden, die als Hij gescholden werd, niet terugschold, als Hij leed, niet dreigde, maar [Zich] overgaf aan Hem die rechtvaardig oordeelt” (1 Petr. 2:21-23).